Узбекистон Республикаси номидан ХАЛ КИЛУВ КАРОРИ

2024 йил 18 апрель

Сайхунобод тумани

Сирдарё туманлараро иқтисодий судининг судьяси У.Курбанов раислигида, судья ёрдамчиси Қ.Махамаджонов котиблигида, даъвогар "ОҚОЛТИН ДОН МАХСУЛОТЛАРИ" акциядорлик жамияти манфаатида Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Сирдарё вилоят худудий бошқармасининг, жавобгар "ДИЁР ШЕР" фермер хўжалигидан 23 020 560,18 сўм асосий қарз, 7 734 908 сўм пеня ундириш тўғрисидаги даъво аризаси ва унга илова қилинган хужжатларни даъвогар жамият вакили Л.Ходжимуратов (2024 йил 17 апрелдаги 04/08-117-сонли ишончнома асосида) иштирокида, Сайхунобод тумани, Ёшлик қўрғонида жойлашган "Оқ олтин дон маҳсулотлари" АЖ биносида ўтказилган очиқ сайёр суд муҳокамасида кўриб чиқиб, қуйидагиларни,

АНИКЛАДИ:

"ОҚОЛТИН ДОН МАХСУЛОТЛАРИ" акциядорлик жамияти (кейинги ўринларда "даъвогар" деб аталади) манфаатида Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Сирдарё вилоят худудий бошқармаси (кейинги ўринларда "палата" деб аталади) судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, "ДИЁР ШЕР" фермер хўжалигидан (кейинги ўринларда "жавобгар" деб аталади) 23 020 560,18 сўм асосий қарз, 7 734 908 сўм пеня ундиришни сўраган.

Ишни кўриш вақти ва жойи ҳақида тегишли тартибда ҳабардор қилинган палата ва жавобгар суд мажлисига келмади ва вакиллари иштирокини таъминламади. Бироқ палата даъво аризасида ишни иштирокисиз кўришни сўраган.

Бу ҳолда суд, Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодий процессуал кодекси 127, 128, 170-моддасига асосан, ишни унда мавжуд материаллар асосида палата ва жавобгар (вакиллари) иштирокисиз кўришни лозим топади.

Суд мажлисида иштирок этган даъвогар вакили даъво талабларини қувватлаб, шартномада келишилган миқдорда маҳсулоти етказиб берилмаганлиги натижасида қарздорлик юзага келганлигини маълум қилиб, даъво талабларини тўлиқ қаноатлантириб беришни сўради.

Суд, даъвогар вакилининг тушунтиришларини тинглаб, даъво аризасида баён этилган важларни иш хужжатлари билан бирга мухокама килиб, куйидаги асосларга кура даъвогарнинг даъво аризасини кисман каноатлантиришни лозим топади.

Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси (кейинги ўринларда "ФК" деб аталади) 465-моддасининг биринчи қисмига биноан, контрактация шартномасига мувофик кишлок хўжалиги махсулотини етиштирувчи кишлок хўжалиги махсулотини кайта ишлаш ёки сотиш учун бундай махсулотни харид киладиган шахсга - тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу махсулотни қабул қилиш (қабул қилиб туриш), унинг ҳақини шартлашилган муддатда белгиланган баҳода тўлаш (тўлаб туриш) мажбуриятини олади.

Агар ушбу Кодексда бошқача тартиб белгиланган бўлмаса ёки у мажбурият моҳиятидан келиб чиқмаса, контрактация шартномасига нисбатан маҳсулот етказиб шартномаси тўғрисидаги қоидалар қўлланилади.

ФКнинг 437-моддасига кўра, махсулот етказиб бериш шартномасига мувофиқ тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланаётган махсулот етказиб берувчи — сотувчи

шартлашилган муддатда ёки муддатларда ўзи ишлаб чиқарадиган ёхуд сотиб оладиган товарларни сотиб олувчига тадбиркорлик фаолиятида фойдаланиш учун ёки шахсий, оилавий мақсадларда, рўзғорда ва шунга ўхшаш бошқа мақсадларда фойдаланиш билан боғлиқ бўлмаган бошқа мақсадларда фойдаланиш учун топшириш, сотиб олувчи эса товарларни қабул қилиш ва уларнинг ҳақини тўлаш мажбуриятини олади.

Иш хужжатларига кўра, тарафлар ўртасида 2023 йил 8 августда "Бошоқли дон махсулотлари олди-сотди" шартномаси тузилган.

Шартноманинг 1.1-бандига кўра, жавобгар (хўжалик) даъвогарга (тайёрловчи) ушбу шартноманинг 1.2-бандида кўрсатилган товар-буғдойни сотиш, даъвогар (тайёрловчи) эса жавобгар (хўжалик)га шартноманинг 1.2-бандида кўрсатилган микдорда ва тартибда сифатли бошокли дон уруғлиги сотиш ва унинг ҳақларини тўлаш мажбуриятини олган.

Шартноманинг 3.2-бандига кўра, жавобгар (сотиб олувчи) уруғлик қийматининг 15 фоизидан кам бўлмаган микдорда олдиндан, қолган кисмини уруғлик олган пайтдан бошлаб 60 кундан кечиктирмасдан тўлаб бериш мажбуриятини олган.

Даъво талабида жавобгарнинг бошокли донни экиш учун даъвогар томонидан етказиб берилган уруғлик дон учун тўловлар хисобидан даъвогар олдида 23 020 560,18 сўм микдоридаги қарздорлиги вужудга келган.

Ушбу қарздорлик юзасидан 2023 йил 14 декабрь куни тарафлар ўртасида солиштирма далолатнома тузилиб, тарафлар томонидан имзоланган.

Даъвогар жавобгарга қарздорликни тўлаш тўғрисида 2023 йил 13 декабрда №04/06-843-сонли талабнома юбориб, қарздорликни тўлашни, акс холда иктисодий судга даъво ариза киритишини билдирган.

Жавобгар томонидан талабнома оқибатсиз қолдирилган. Натижада даъвогар судга мурожаат қилишга мажбур бўлган.

ФК 236-моддасига асосан мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонун ҳужжатлари талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак.

Қайд этилган қонун нормалари ҳамда жавобгарнинг қарздорлиги ишдаги шартнома, маълумотнома, ҳисоб-фактуралар, юк ҳатлари, даъвогар вакилининг кўрсатмалари ва ишдаги ҳужжатлар билан ўз тасдиғини топган деб ҳисоблаб, даъвонинг 23 020 560,18 сўм асосий қарзни ундириш тўғрисидаги талабини қаноатлантиришни лозим топади.

Шунингдек, даъвогар шартномага асосан тўлов муддатининг кечиктирилган кунлари учун 7 734 908 сўм микдорида пеня ундиришни сўраган.

ФКнинг 260-моддасига кўра, қонун хужжатлари ёки шартнома билан белгиланган, қарздор мажбуриятни бажармаган ёки лозим даражада бажармаган тақдирда кредиторга тўлаши шарт бўлган пул суммаси неустойка хисобланади.

ФКнинг 261-моддасига кўра, неустойка жарима ёки пеня шаклида бўлади, қарздор мажбуриятларни бажармаган ёки лозим даражада бажармаган холларда тўлайдиган ва қоида тариқасида, қатъий пул суммасида хисобланадиган неустойка жарима хисобланади.

Қарздор мажбуриятларнинг бажарилишини кечиктириб юборганида тўлайдиган ва ўтказиб юборилган муддатнинг ҳар бир куни учун мажбуриятнинг бажарилмаган қисмига нисбатан фоиз билан ҳисобланадиган неустойка пеня ҳисобланади.

ФКнинг 263-моддасига кўра, неустойка тўлаш тарафларнинг келишувида назарда тутилган ёки тутилмаганлигидан қатъий назар, кредитор қонунда белгиланган неустойка (қонуний неустойка)ни тўлашни талаб қилишга ҳақли.

Тарафлар ўртасида тузилган шартноманинг 5.3-бандига кўра "Етказиб берилган уруғликни қийматини тўлашни кечиктирган ҳар бир кун учун "Солтиб олувчи" "Сотувчи"га унинг қийматининг 0,4 фоизи миқдорида, аммо асосий қарзнинг 50 фоизидан кўп бўлмаган миқдорда пеня тўлаши белгиланган.

Суд алохида холларда қарздор ва кредиторнинг манфаатларини ҳисобга олиб, кредиторга тўланиши лозим бўлган неустойкани камайтириш ҳуқуқига эга, бу ҳақда Ўзбекистон Республикаси Олий ҳўжалик суди Пленумининг 2007 йил 15 июндаги № 163-сонли қарорининг 4-бандида тушунтириш берилган.

Суд, пеня ундириш талабини тўлик каноатлантириш жавобгарнинг кейинги фаолиятига салбий таъсир кўрсатиши мумкин деб хисоблаб, пеня ундириш кисмини кисман каноатлантириб, жавобгардан 1 200 000 сўм пеня ундиришни лозим топади.

Шу билан бирга суд, давлат божи ва почта харажати масаласини мухокама килиб, Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодий процессуал кодекси 118-моддаси ҳамда 2020 йил 06 январдаги № 600-сонли "Давлат божи тўғрисидаги" Ўзбекистон Республикаси Қонунига илова қилинган давлат божи ставкалари микдорининг 2-банди талабига мувофик, даъво талабининг қаноатлантирилган қисмига мутаносиб равишда 615 109,36 сўм давлат божи харажатини жавобгар зиммасига юклашни ва олдиндан тўланган 34 000 сўм почта харажатини жавобгардан даъвогар фойдасига ундиришни лозим топади.

Юқоридагиларга асосан, Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодий процессуал кодекси 112, 113, 114, 116, 118, 170, 176 - 180-моддаларини қўллаб, суд

КАРОР КИЛДИ:

Даъвогар "ОҚОЛТИН ДОН МАХСУЛОТЛАРИ" акциядорлик жамияти манфаатидаги Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Сирдарё вилоят худудий бошқармасининг даъво аризаси қисман қаноатлантирилсин.

Жавобгар "ДИЁР ШЕР" фермер хўжалиги хисобидан даъвогар "ОҚОЛТИН ДОН МАХСУЛОТЛАРИ" акциядорлик жамияти фойдасига 23 020 560,18 сўм асосий карз, 1 200 000 сўм пеня хамда олдиндан тўланган 34 000 сўм почта харажати ундирилсин.

Даъвонинг қолған қисми қаноатлантиришдан рад этилсин.

Жавобгар "ДИЁР ШЕР" фермер хўжалигидан 615 109,36 сўм давлат божи тўлови Республика бюджетига ундирилсин.

Хал қилув қарори қабул қилинган пайтдан бошлаб бир ой муддат ўтгач қонуний кучга киради.

Хал қилув қароридан норози томонлар бир ой ичида шу суд орқали Сирдарё вилоят судининг Иқтисодий ишлар бўйича судлов ҳайъатига апелляция тартибида шикоят келтириши мумкин.

Судья

У.Курбанов

